

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 7

Матеріали

*Звітної науково-практичної конференції
“Теоретико-методологічні засади та соціальна практика
модернізації України: політичні, юридичні, економічні
та психологічні проблеми”
м. Київ, МАУП, 29 листопада 2018 р.*

*IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Проблеми і перспективи соціально-економічного
розвитку України в умовах європейської інтеграції”
м. Київ, МАУП, 14 листопада 2018 р.*

*Міжнародної наукової конференції
“Сучасні аспекти модернізації освіти в Україні:
стан, проблеми, тенденції розвитку”
м. Київ, МАУП, 7 грудня 2018 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2018

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 10 від 31.10.18)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 7: Матеріали. звітн. наук.-практ. конф. “Теоретико-методологічні засади та соціальна практика модернізації України: політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми”, 29 листопада 2018 р.; IV Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку України в умовах європейської інтеграції”, 14 листопада 2018 р.; Міжнар. наук. конф. “Сучасні аспекти модернізації освіти в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку”, 7 грудня 2018 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2018. — 372 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2018

Підпалій В. Л.	
Окремі проблеми стадії підготовчого судового засідання	144
Кабанова І. А.	
Сучасна класифікація валютних ринків та їх учасники	147
Найченко А. М., Куртакова Г. О.	
Докази в господарському процесі: виникнення та розвиток електронного документа.....	150
Шевченко В. С.	
Стан законодавства у сфері мовних відносин.....	155
Мироненко І. В.	
Застосування оперативно-господарських санкцій у сфері капітального будівництва	157
Бондаренко О. Г.	
Використання поліграфа під час розслідування заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, що спричинило смерть потерпілого.....	160

ЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ

Романова Л. В.	
Маркетинг в епоху постмодернізму: проблеми і перспективи розвитку	163
Дмитренко Г. А.	
Унікальна траєкторія модернізації України в контексті реалізації ідеології еколюдиноцентризму	166
Сафонова В. Є., Кальна-Дубінюк Т. П.	
Використання інформаційно-консультаційних технологій для прийняття науково обґрунтованих рішень	169
Карбовська Л. О.	
Конкуренція, маркетинг і конкурентні переваги.....	171
Алієва-Барановська В. М.	
Удосконалення стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в умовах інтеграційних перетворень	174
Згалат-Лозинська Л. О.	
Інтелектуальний капітал як фактор інноваційного розвитку економіки.....	177
Калина А. В.	
Причини та наслідки зниження рівня життя населення в Україні.....	180
Новальська Н. І.	
Застосування сучасних освітніх технологій при викладанні навчальних дисциплін з менеджменту та адміністрування	183
Тьорло В. О., Мірошніченко В. В.	
Модернізація господарства України за принципом зеленої економіки	186
Бігдаш В. Д.	
Виклики та позитивні тренди розвитку страхового ринку України	188
Чуніхіна Т. С.	
Податкова політика: теоретичний аспект	190

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Досвід економічно розвинених країн світу доводить, що темпи економічного зростання безпосередньо залежать від рівня конкурентоспроможності економіки, досягнення високого рівня технологічного, технічного розвитку. Саме високотехнологічні, наукомісткі підприємства здатні забезпечити високий рівень рентабельності, зростання рівня життя громадян та відповідно надати поштовх для пожвавлення інвестиційної активності внутрішніх інвесторів, що в підсумку неодмінно виведе Україну на новий щабель розвитку. Зауважимо, що курс на структурну трансформацію економіки як передумову її інтенсифікації був визначений іще за часів проголошення України незалежною державою. І зараз, через 30 років все ж це питання не втратило своєї актуальності. Наразі бачимо суцільний занепад підприємств реального сектору економіки, в тому числі приладо-, авіа-, машинобудівної, переробної промисловості, які в минулому виконували роль місто утворюючих, забезпечували наповнення місцевих бюджетів та давали робочі місця. Нерозвиненість національного промислового сектору призводить до зростання імпортозалежності та фінансової залежності України від закордонних партнерів та інвесторів.

Зрозуміло, що за ступенем складності здійснення, капіталомісткістю виробнича діяльність є набагато складніша, ніж комерційна, посередницька діяльність чи надання послуг. Саме важелі державного впливу – дотації, податкові канікули, диференційовані ставки оподаткування – мали б підштовхнути до розвитку виробництва. Натомість в Україні розвиток реального сектору загальмований несприятливим фінансово-економічним кліматом, переважно за рахунок високої вартості кредитних ресурсів, інфляції, високих ставок податків, низької інвестиційної активності бізнесу. Все це відбувається на тлі політичної нестабільності та військового конфлікту.

Виникає закономірне питання – як вивести економіку з пастки спадної продуктивності. Відповідь криється в реалізації потенціалу таких продуктивних сил як людський капітал та земля. Саме ці рушійні сили здатні надати поштовх для розвитку, слід лише створити умови для їх реалізації та примноження.

З точки зору класичних уявлень капіталом позначають будь-яку цінність, яка самозростаючи, приносить власнику новий дохід і тим самим забезпечує безперервність відтворювальних процесів. В цьому аспекті важливо підкреслити цінність людського капіталу, яка відображає його спроможність до саморозвитку та самозростання. Високий освітньо-кваліфікаційний рівень зайнятого населення практично в усіх сферах економічної діяльності створює умови для раціоналізаторства, удосконалення технологій виробництва, зниження витрат, зростання продуктивності праці на основі використання високотехнологічного обладнання, ресурсозберігаючих технологій. Так, 60 % працівників будівельної галузі, 67 % працівників промислових підприємств, 85 % фінансових установ мають вищу освіту. Така ситуація обумовлена значним обсягом державного фінансування підготовки спеціалістів технічних спеціальностей. Останнім часом в Україні дедалі більше відчувається розбалансування ринку освітніх послуг і ринку праці: людський капітал, сформований системою

освіти, залишається недовикористаним або взагалі незатребуваним на ринку праці. Ідеться, по-перше, про феномен “надлишкової освіти”, коли працівники з вищою освітою (формально за отриманим дипломом) займаються низько кваліфікованими видами праці, що свідчить або про нераціональне використання праці (за відсутністю можливості працевлаштуватися за спеціальністю); по-друге, про працю не за спеціальністю, хоча працівники при цьому залишаються на високих ступенях професійно-кваліфікаційної ієрархії. Феномен дисбалансу між професійною освітою і працею має декілька пояснень. Система освіти орієнтована здебільшого на попит домогосподарств як “постачальників” абітурієнтів і споживачів освітніх послуг. У той час як попит на робочу силу фахівців формують роботодавці. При цьому система освіти через нестачу достовірної вичерпної інформації про реальні потреби економіки, продовжує діяти за інерцією, не реагуючи на потреби ринку праці. Вивчившись, отримавши досить високий рівень підготовки, молодь не залишається в Україні через високий рівень безробіття та низький рівень оплати праці. В цьому аспекті Україна суттєво втрачає науковий потенціал. Так, на підприємствах та в організаціях, які здійснювали НДР, кількість виконавців таких робіт на кінець 2016 р. становила 97,9 тис. осіб (з урахуванням сумісників та осіб, які працюють за договорами цивільно-правового характеру, але без урахування науково-педагогічних працівників), з яких 65,1 % – дослідники, 10,2 % – техніки, 24,7 % – допоміжний персонал. Відносно 2015 р. загальна чисельність виконавців скоротилася на 24,6 тис. осіб (20 %), у т. ч. кількість дослідників зменшилася майже на 30 %, тоді як чисельність допоміжного персоналу зросла майже на 15 %.

У світовій практиці набула розвитку особлива форма організації процесу “наука – виробництво – споживання” – науково-технічні парки”. Тим важливішим є фінансування як фундаментальних, так і прикладних наукових досліджень. Водночас наука – найбільш ефективна сфера капіталовкладень. У світовій практиці прийнято вважати, що прибуток від капіталовкладень у цю сферу становить 100–200% і набагато перевищує прибутки інших галузей. Один долар, витрачений на науку, приносить від 4 до 7 доларів прибутку. У 2017 р. загальний обсяг витрат на виконання НДР власними силами організацій становив 13379,3 млн. грн.

За попередніми розрахунками, питома вага загального обсягу витрат у ВВП становила 0,45 %, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,16 %. За даними 2016 р., частка обсягу витрат на НДР у ВВП країн ЄС – 28 у середньому становила 2,03 %. Більшою за середню частка витрат на дослідження та розробки була у Швеції – 3,25 %, Австрії – 3,09 %, Німеччині – 2,94 %, Данії – 2,87 %, Фінляндії – 2,75%, Бельгії – 2,49 %, Франції – 2,25 %; меншою – у Македонії, Латвії, Румунії, Кіпрі та Мальті (від 0,43 % до 0,61 %).

У 2017р. 21,9 % загального обсягу витрат були спрямовані на виконання фундаментальних наукових досліджень, які на 92,4 % профінансовано за рахунок коштів бюджету. Частка витрат на виконання прикладних наукових досліджень становила 23,6 %, які на 51,5 % фінансувалися за рахунок коштів бюджету та 27,6 % – за рахунок коштів організацій підприємницького сектору. На виконання науково-технічних (експериментальних) розробок спрямовано 54,5 % загального обсягу витрат, які на 40,3 % профінансовані іноземними фірмами, 28,7 % – організаціями підприємницького сектору та 14,3 % – за рахунок власних коштів. Майже половина обсягу витрат, направлено на виконання фундаментальних наукових досліджень, припадала на галузь природничих наук, 25,5 % – технічних, 9,4% – сільськогосподарських. На виконання прикладних наукових досліджень спрямовано 44,3 % витрат галузі технічних наук, 20,4 % – природничих, 12,3 % – сільськогосподарських. Більша частина

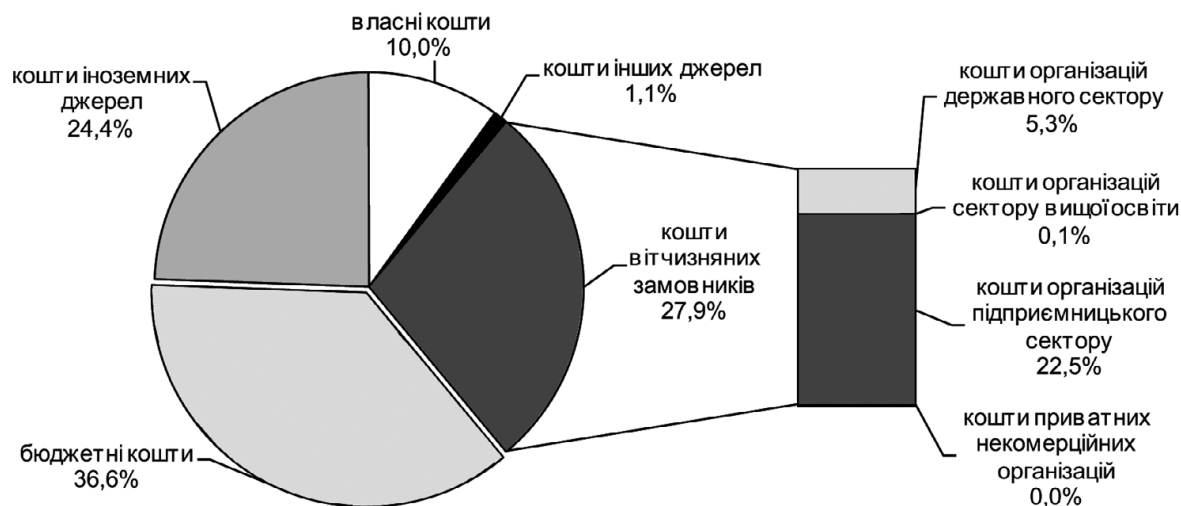

Рис. 1. Розподіл загального обсягу витрат на виконання наукових досліджень розробок за джерелами фінансування, % [2]

(87,7 %) витрат на виконання науково-технічних (експериментальних) розробок припадає на галузь технічних наук.

З метою здійснення нововведень у 2017 р. в Україні 170 підприємств придбало в Україні та за її межами нові технології (у 2015 р. – 181), з них 50 – підприємства придбали технології за кордоном (2015 р. – 32) [1].

Найактивнішими щодо придбання технологій були підприємства з виробництва харчових продуктів – 11,2 % від загальної кількості підприємств, які займалися придбанням нових технологій, з виробництва машин і устаткування – 10,6 %, виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – 10,6 %.

У 2017 р. промисловими підприємствами придбано 703 нових технології в Україні та 129 – за її межами (у 2015 р. – 1065 та 66 технологій відповідно) (рис. 5.10). Порівняно з 2015 р. у 2017 р. при значному зменшенні кількості придбаних українських технологій, кількість технологій, придбаних за межами України, зросла майже в 2 рази.

Із переданих в Україні 59 нових технологій 42,4 % припадає на підприємства з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; 22,0 % – постачання енергії, газу, пари та кондиційованого повітря; 11,9 % – металургійне виробництво. Результати трансферу технологій свідчать про активізацію цього процесу у сфері наноматеріалів та нанотехнологій, медицини, охорони природного середовища з одночасним його зниженням у сфері енергетики і транспорту та зменшенням традиційного зростання показників з одночасним збереженням лідерства у сфері АПК [2].

Висновки. Сучасні бюджетне фінансування НДР в Україні в останні роки зменшується внаслідок збільшення витрат на обороноздатність держави, економічного спаду. Водночас, брак фінансування науки може призвести до незворотних процесів, пов'язаних з міграцією та перекваліфікацією кадрів і повною руйнацією матеріально-технічної бази в цієї сфері тощо

Джерела

1. Доповідь “Обстеження інноваційної діяльності в економіці України (за міжнародною методологією)” за 2014–2016 роки http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/16/Arch_nay_dop.htm
2. Статистичний збірник “Наукова та інноваційна діяльність в Україні” 2017 рік http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm